

VIII. РЕЦЕНЗІЇ

Котюк І.І.,

д-р юрид. наук, професор,
професор кафедри теорії права та держави
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ В.М. ЮРЧИШИНА “ПРОКУРОР У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ: СУЧАСНІ ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ”

Непослідовність та суперечливість положень Конституції України як щодо організації державної влади в Україні в цілому, так і місця в її системі органів, які беруть участь у здійсненні судочинства, зумовили те, що згідно з її нормами, прокуратура України виявилась поза системою органів державної влади, оскільки, всупереч здоровому глузду, вона не належить ні до законодавчої, ні до виконавчої, ні до судової гілок влади.

Що ж до фактичної участі державних органів у здійсненні судочинства, то виявилось, що у цій діяльності беруть участь як органи, які належать до різних гілок влади, що суперечить конституційному принципу її поділу, так і органи, які не належать до жодної з гілок влади.

Проте правовий статус прокуратури в Україні виявився ще складнішим, внаслідок непослідовності та суперечливості ідеології та практики судово-правової реформи, внаслідок якої вона фактично традиційних повноважень позбавлена, а згідно зі змінами внесеними до Конституції України у червні 2016 р., тепер на прокуратуру покладається: 1) підтримання публічного обвинувачення в суді; 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням та нагляд за негласними й іншими слідчими і розшуковим діями органів правопорядку; 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.

Що ж до інших повноважень прокуратури, які вона на даний час фактично виконує, то вони передбачені лише перехідними положеннями Конституції України, а це означає, що є тимчасовими.

Як наслідок, на сьогоднішній день і правовий статус, і функції прокуратури стали настільки оновленими, що традиційним уявленням про них, які десятиліттями формувались у національній юридичній науці, не відповідають. А з іншого боку, відсутні і дослідження, які б орієнтували на належні аргументи щодо і її сучасного статусу, і перспектив розвитку.

Відсутні й роботи, які могли б бути і методологічними орієнтирами в теорії і методичними рекомендаціями у практиці прокурорської діяльності.

Все це свідчить про те, що дослідження проблем, пов'язаних з діяльністю прокуратури в сучасних умовах і, насамперед, з діяльністю, спрямованою на організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, є надзвичайно актуальними. А якщо так, то це дає підстави для висновку і про актуальність монографічного дослідження, проведеного В.М. Юрчишиним, присвяченого саме теоретико-прикладним проблемам, пов'язаним з діяльністю прокурора у досудовому розслідуванні.

Зокрема, оскільки автором у роботі насамперед розглянуто проблеми, пов'язані зі зміною парадигми судочинства в Україні, серед яких увага приділена: 1) вихідним засадам кримінального провадження як окремого виду державно-правової діяльності; 2) правовим основам кримінального провадження; 3) змісту і нормативному забезпеченню досудового розслідування як стадії кримінального провадження; то саме з урахуванням цих методологічних підходів ним і розкрито і як основні напрями діяльності прокурора у досудовому розслідуванні, яким присвячено другий розділ роботи, так і питання взаємодії прокурора з іншими учасниками досудового розслідування, що є змістом третього розділу роботи.

Саме це дає підстави для висновку, що структурно робота Юрчишина В.М. побудована вдало, а розгляд змістовних проблем, розкритих через призму функцій прокурора у кримінальному процесі став продуктивним.

При проведенні дослідження автором вміло застосована низка як загальнонаукових, так і спеціально-наукових методів.

Зокрема, позитивним у роботі є те, що розгляд кожного питання автор супроводжує історичним екскурсом у причини та особливості виникнення явищ, що є його змістом, етапи їх розвитку та проблемні аспекти, на основі чого і вносить пропозиції, спрямовані на вдосконалення і теорії прокурорської діяльності, і законодавства, яким регламентовані зазначені відносини, і практики цих відносин.

Позитивним у роботі є й те, що теоретична аргументація автора базується на значному емпіричному матеріалі.

На особливу увагу заслуговують висновки автора, щодо:

1) непослідовності законодавця у правовій регламентації сучасного судочинства, наслідком якої є те, що зазначена діяльність здійснюється державними органами, які належать до різних гілок влади, що суперечить принципу її потрібного поділу (с. 20-21);

2) того, що на слідчого, покладена функція обвинувачення, внаслідок чого він не може бути об'єктивним в ході проведення розслідування (с. 22);

3) того, що слідчий фактично перебуває у повній залежності з одного боку, від керівника слідчого підрозділу, а з іншого — від прокурора (с. 24-43);

4) слушною є пропозиція автора щодо ухвалення закону про досудове слідство (с. 38-46);

5) обґрунтування того, що прокурорський нагляд і процесуальне керівництво є різними функціями у кримінальному процесі (с. 107-115);

6) необґрунтованого розширення прав підозрюваного (с. 142) тощо.

Слід відзначити й те, що глибині розгляду кожного аспекту досліджуваних автором проблем, і переконливості його висновків сприяли і наукова ерудиція, і величезний досвід автора, отримані як в процесі роботи в органах прокуратури, так і в ході викладацької діяльності.

Все це сприяло тому, що висновки автора відзначаються новизною і є обґрунтованими.

Результати дослідження викладені сучасною українською мовою і оформлені згідно з чинними вимогами.

Поряд з позитивними аспектами, на думку рецензента, робота виграла б, якби автор приділив уваги й сучасним повноваженням і проблемним аспектам діяльності прокурора в судовому провадженні, а також перспективам розвитку функцій прокурора у кримінальному судочинстві.

Проте зазначені міркування є лише особистими побажаннями рецензента, які жодною мірою не ставлять під сумнів якість та завершеність проведеного В.М. Юрчишиним дослідження, яке повною мірою відповідає вимогам, що ставляться до такого виду робіт.

Саме урахування викладеного, й дає підстави для загального висновку, що робота В.М. Юрчишина "Прокурор у досудовому розслідуванні: сучасні теоретико-прикладні проблеми":

1) є завершеним монографічним дослідженням за результатами якого його автором розроблено сучасну концепцію участі прокурора у досудовому розслідуванні, що є вкладом як у розвиток теорії прокурорської діяльності, так і у вдосконалення її практики;

2) заслуговує на рекомендацію її до друку.